

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 722 sahifa,
22-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

- Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Matematika fanini o'qitishda kommunikativ va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar	10
Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich	
Geografik axborot tizimlari (GAT) texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodikasi	13
Bahromova Muhayyo Imomqul qizi	
Geografiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari	18
Tuyg'unov Murodjon Salimqul o'g'li	
Biologiyani o'qitishda belgili-ramziy ko'rgazmalilik vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishdagi roli	22
Azimov I. T., Daminova F. A.	
PISA 2025 doirasida raqamli ta'lim kompetensiyalarini baholashning innovatsion mexanizmlari	25
Doniyorov Muxiddin Normamatovich, Ishanov Almat Adilxanovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy savodxonligini oshirishda zamonaviy pedagogik vositalarni qo'llash	28
Abdunazarov Bobir Normurodovich	
Raqamli ta'lim resurslari asosida kredit-modul tizimida talabalarning o'quv faoliyatini takomillashtirish	32
Jumayeva Ra'no To'ychi qizi	
Oila va maktab integratsiyasining shaxs kamolotiga ta'siri	36
Rasulova Dildora Shuhratovna, Raxmatova Zulxumor Alimovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati	40
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishda tabiiy fanning o'rni	43
G'afforova Zarnigor Abdumo'min qizi	
Umumiy o'rta ta'limda o'qituvchi va ota-onalar ijtimoiy hamkorligini rivojlantirish	47
Xalikova Zaxro Mirshadmanovna, Xolbo'tayev Muzaffar Odilovich, Bozorova Xadicha Javlon qizi	
Nutqida kechikish kuzatiladigan bolalarda nutqni qo'l va barmoq motorikasini rivojlantiruvchi o'yinlar orqali shakllantirish	51
Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Fotima Adizovna	
Taym menejment asosida bo'lajak o'qituvchilarda liderlik fazilatlarini rivojlantirish	55
Soliyeva Ruxsora Sharobiddin qizi	
Sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari asosida elektron ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish	58
Otakishiyeva Gulshanoy Abdulaziz qizi	
Pedagogik kvalimetriya asosida bo'lajak o'qituvchilarning diagnostik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari	61
G'aniyeva Muattarxon Nodirbek qizi	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты	64
Имамова Хурият Эргаш кизи	
Yosh erkin kurashchilarda chidamlilikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	69
Ergashov Qaxramonjon Asqarovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mantiqiy masalalar yechishga o'rgatish usullari	76
G'iyosova Dilovar Orif qizi	
Haykaltaroshlik fanining metodik qo'llanilishi	80
Qodirov Bobirjon Botirjonovich	
Ijtimoiy xavf ostidagi bolalarni qo'llab-quvvatlashning jahon tajribasi va psixologik-pedagogik asoslari	85
Manzura Qosmuratova	
Jahonda art-biznes klasterlarining ahamiyati va rivojlanish tuzilmasi	89
A. S. Umarov	
Автоматизация решения сложных математических задач графическим методом для углублённого изучения математики в школе	92
Эргашев Сeroжиддин Султонмуродович, Маматов Ислombек Ильесович	
Pedagogika darslarida raqamli va onlayn didaktik o'yinlardan foydalanish	97
Qodirova Feruzaxon Abdiyaminovna	
Sun'iy intellekt va tanqidiy fikrlashning kognitiv-konseptual komponenti va uni rivojlantirish metodikasi	102
Sobirova Munavvarxon Qaxramonjon qizi	
Media savodxonlik va axborot madaniyati fanida sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari	106
Ermatov Sherzodbek Latipjonovich, Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich	

Adabiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv	111
<i>To'ychiyeva Mahfuza Umarmulovna, Islomova Shalola Ismoil qizi</i>	
Comparative Study of Passive Constructions in English and Their Translation Into Uzbek.....	117
<i>Elmirzayeva Maftuna Dusmurod qizi, Mustafoyeva Nigina Shuhrat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagogik mas'uliyatni shakllantirishning dolzarb muammolari	122
<i>Botirova Odinoxon Abdumutalib qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik modeli va metodik asoslari	126
<i>Haytbayeva S. R.</i>	
Imkoniyati cheklangan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlash orqali intellektual imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish imkoniyatlari.....	131
<i>Kadirova Nigora Saxibjanovna</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini dual ta'lim asosida kasbiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari.....	134
<i>Samiyeva Zuleyxa Uktamovna</i>	
Insonlar orasidagi munosabatlarda noverbal muloqotning komponentlarining ko'rinishlari	139
<i>Soliyev Farxodjon Sodikovich, Karimov Jahongirjon Murodjon o'g'li</i>	
Virtual texnologiyalar vositasida texnika fanlarini o'qitish mazmunini innovatsion rivojlantirish	145
<i>Yuldasheva Dilorom Husniddin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suzish mashg'ulotlarini tashkil etish texnologiyasi.....	150
<i>Toshpulatova Aziza Toyirovna</i>	
Harbiy xizmatchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari	155
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich, Mansurov Sardorbek Sirojiddin o'g'li</i>	
O'qituvchilar ruhiy salomatligini saqlashning amaliy strategiyalari	159
<i>Begmatov Raximkul Olimovich</i>	
Ona tili darslarida analitik faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari	164
<i>Narziyeva Mastura Sunnatovna</i>	
Maktabgacha ta'limda Project-Based learning texnologiyasi asosida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	168
<i>Kubayeva Mavluda, Po'latova Gullola Ravshan qizi</i>	
Talabalarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	173
<i>Qo'chqorov Nodir Bozorovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini baholash jarayonida foydalaniladigan texnologiyalar va vositalar	178
<i>A'zamqulova Zilola Sunnat qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning didaktik asoslari.....	183
<i>Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi</i>	
Kimyo fanining tarixiy rivojlanishida metodologik yondashuvlar	187
<i>Begamov Shaxzod To'liqin o'g'li</i>	
Sport bilan shug'ullanishda qo'l va oyoq motorikalarini rivojlantirish mezonlari	190
<i>Imomov Asliddin Abdurazoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	
O'zbek va ingliz tillarida zamon kategoriyasining qiyosiy tahlili	194
<i>Xudoyberdiyeva Dilfuza Alisher qizi</i>	
Hayot faoliyati xavfsizligi fani o'qituvchisining kasbiy kompetentligi va rejalashtirish faoliyati.....	198
<i>Maxmudov Baxtiyor Xayrullayevich</i>	
Dizartriyal bolalarda motorikani rivojlantirish – nutqni rivojlantirishning asosiy omili	202
<i>Mamatova Muzayyana Batirovna</i>	
Expression of Lexical Economy in English and Uzbek Through Stylistic Means	205
<i>Omonov Baxtiyor Uktamovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy qobiliyatni shakllantirish.....	208
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Xamzayeva Sunbula Jasurovna</i>	
Xushmuomalalik strategiyalarining ijtimoiy vazifalari.....	212
<i>Alieva Navruza Xabibullayevna, Azizova Sanobarxon Valijon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxslik sifatlarining kasbiy rivojlanishdagi psixologik ahamiyati	216
<i>Dusmetova Maksuda Matnazarovna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning illustrativ yondashuv asosida kreativ va variativ faoliyat olib borish usullari va yo'llari.....	221
<i>Egamberdiyeva Madina Sharif qizi</i>	
Pragmatic Functions in Neurolinguistic Communication	224
<i>Fayziyeva Parvina</i>	
Sahro gavhari: ruslar istilosigacha bo'lgan davrda Xiva me'morchiligi tarixi	227
<i>Islomjon Xojjigitovich Mirzakulov</i>	
Moslashuvning psixologik mexanizmlari: ta'lim muhiti sharoitida shaxsning adaptatsiyasi.....	235
<i>Jaynarova Sayyora Isoqul qizi, Nuraliyeva Nasiba</i>	
Onalik psixologiyasi va o'rganishning nazariy jihatlari.....	238
<i>Kasimova Xulkar Atabayevna</i>	

Spheres of Language Use.....	243
Kumakbayeva Gulbanu Kuntuarovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida kreativ tafakkurni rivojlantirishda nostandart topshiriqlar metodikasi.....	246
Muxammadiyeva Dinora Tursunpulatovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va didaktik tamoyillari.....	251
N. Jurayev	
Dunyo bolalari huquqlarini himoya qilish: global muammolar, tizimli kamchiliklar va tanqidiy tahlil	255
Nargiza Ergasheva	
Talabalarning dasturlashga oid agoritmik fikrlashini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyatga tayyorlash usuli	259
Orziqulova Barchinoy Ixtiyor qizi	
Talabalarda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining tuzilmasi va psixologik komponentlari (motivatsion, kognitiv, irodaviy, emotsional-regulyativ komponentlar)	264
Otabekova Nargiza Avazbek qizi	
O'zbek va ingliz tillaridagi metaforalarda til va madaniyat uyg'unligi.....	269
Rasulova Munajat Akmaljonovna	
Limitlar nazariyasini kompyuter imitatsion modellar vositasida o'qitish metodikasi.....	273
Safarov Abbos Abdurasul o'g'li	
Ijtimoiy hamkorlik – barkamol avlodni tarbiyalash poydevori.....	278
Sharipova Gulruxsor Nurkabilovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati.....	282
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna	
Badiiy gimnastika mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish	285
Tuxtayeva Azizabonu Abdurasulovna	
Matematika fanini o'zlashtirishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining semiotik yondashuvini shakllantirish ...	289
Xayrullayev Ismatulla Nurullayevich	
Pedagogik qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish	293
Xoliqova Inobatxon Bo'ri qizi	
Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari.....	296
Xolmurodov Shuxrat Okboyevich, Norqobilov Hakimbek Nuriddin o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning kreativligini shakllantirishda innovatsion muhit	300
Xonnazarova Gulasal Yusuf qizi	
Ta'lim tizimida sinf rahbari faoliyatining joriy etilishining tarixiy asoslari va zamonaviy ko'rinishlari	303
Xusenova Sadoqat Botirovna	
Искусственный интеллект в методике преподавания русского языка: адаптивная обратная связь и развитие коммуникативной компетенции	308
Джалилова Феруза Намазовна	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты.....	312
Имамова Хурият Эргаш кизи	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	317
Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович	
Психологические факторы успешности профессионального обучения студентов	319
Рахимходжаева В. С.	
Специфика восприятия окружающего мира в лирике Афанасия Фета	325
Татьяна Викторовна Половинкина	
Анализ разработки женских коллекций с использованием стилистических и конструктивных особенностей ретро-моды	329
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.	
Использование современных образовательных технологий в начальной школе как средство развития познавательной активности учащихся	333
Фазилова Гулчехра Ахмедовна	
Nyuman (Newman) xatolar tahlili modelining geometrik isbotlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	337
Davletov Davronbek Egamberganovich	
“Informatika” fani mavzularini taksonomik yondashuv asosida o'qitish	343
Axrarov Baxtiyor Sagdullayevich	
O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi.....	347
Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li	
Rus-o'zbek tarjimashunosligining zamonaviy tendensiyalari.....	351
Kudratov Kamoljon Islomovich	
Kompyuterga qaramlikning o'smirlarga ta'siri va uning psixologik oqibatlari.....	356
Kushakova Nargiza Islambayevna, Ergasheva Sarvinoz Shavqiddin qizi	

Musiqa ning neyropsixologik rivojlanish va ta'lim jarayonidagi ahamiyati	360
<i>Xikmatova Shohida Xikmatovna</i>	
Innovatsion yondashuv asosida inklyuziv ta'lim o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirish	364
<i>Alimardanova Sitora Ikrom qizi</i>	
Comparative and Conceptological Trends in Linguoculturology	367
<i>Ablakulov Ilkhom</i>	
Boshlang'ich ta'limda kreativ ta'lim muhitini rivojlantirish asosida o'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish	370
<i>Abdullayeva Uljalg'as</i>	
Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari.....	373
<i>Aglamova Shahzoda Sobirovna</i>	
Bokschi qizlar texnik harakatlarining kinematik ko'rsatkichlar asosida takomillashtirish metodikasi	378
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
O'quv jarayonida formativ baholashning evolyutsion-xronologik tahlili	383
<i>Davidova Dilnoza Tadjibayevna</i>	
Oliy ta'limda "Smart Education" texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi	388
<i>Dilrabo Amriddinova, Abdulxalilova Surayyo Ahad qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	392
<i>Majidova Hilola Eshquvat qizi</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari	396
<i>Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi</i>	
Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sport marketologi faoliyatiga tayyorlashning zarurati	402
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	
O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida strategik boshqaruvni takomillashtirish.....	406
<i>Saydullayeva Nargis</i>	
Integrating Literary Texts Into Early Foreign Language Education: A Mixed-Methods Investigation of Lexical, Cognitive, and Affective Outcomes in Primary Classrooms	410
<i>Shukurova Zamira Shodiyevna</i>	
Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning metodik modeli.....	416
<i>Sobirov Avazbek Anvarovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kichik motorikasini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati va individual yondashuv	421
<i>Norboyeva Laylo Sapar qizi</i>	
Психологические особенности проявления творческих способностей у подростков, воспитывающихся в бикарьерных семьях.....	425
<i>Ишбобоева Гулбарчин Рустамовна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini vizual materiallar vositasida o'rgatishni takomillashtirish.....	433
<i>Olimova Shahlo Bahodir qizi, Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy kompetensiyani rivojlantirish metodikasining hozirgi holati va muammolari.....	439
<i>Diyoraxon To'htanazarova Zokir qizi</i>	
Turkiy xalqlarning an'anaviy sport o'yinlariga yil fasllaridagi o'zgarishlarning ta'siri.....	443
<i>Qodirova Xalimaxon Nurmuhammad qizi</i>	
Нововведения в шкале стоимости элементов и коэффициентах компонентов программы ISU на 2026 год	447
<i>Федорова Светлана Вячеславовна</i>	
Ingliz tilidagi conjunctionlarning grammatik tasnifi va sintaktik vazifalari hamda ESP darslarida ularni o'rgatishning kommunikativ va kontekstual usullari	451
<i>Mahammadiyeva Mashxura Maxmur qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lisoniy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy metodikasi	456
<i>Yo'ldashova Dilso'z Umar qizi</i>	
Voleybolchilarning sakrovchanlik ko'nikmalarini shakllantirishda harakatli o'yinlarning ahamiyati.....	461
<i>Artikov Xayrulla Baxtiyarovich</i>	
Effectiveness of Personalized Studying via Artificial Intelligence in Teaching English as a Second Language to Non-Native Speakers	465
<i>Irzakulova Raykhon</i>	
Texnologik ta'limda mustaqil ta'limni rivojlantirish yo'llari	469
<i>Yaxshiboyev Temur-Malik Erkin o'g'li, Jonuzoqova Charos Ziyodulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda zamonaviy o'yin vositalarining aqliy va ruhiy rivojlanishga ta'siri.....	474
<i>Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna</i>	
Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagog kadrlar salohiyatini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari tahlili	479
<i>Mamatqulova Shohsanam Dilshodovna</i>	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini mustaqil ta'limni tashkil qilishga o'rgatishning pedagogik asoslari	485
<i>Xamdamon Usmon Ergashevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil qilish masalasi	490
<i>Adizova Nodira Baxtiyorovna, Ibotova Shahnoza Shuxrat qizi</i>	
Malaka oshirish tizimida sifat menejmenti: "sun'iy intellekt" va "boshqaruv mexanizmi" tushunchalarining ierarxik bog'liqligi.....	494
<i>Allanazarova Maftuna Qobul qizi</i>	
"Uglevodorodlar" bo'limini o'qitishni axborot kommunikatsion texnologiyalar vositasida takomillashtirish metodikasi (umumiy o'rta ta'lim maktablari 10-sinflar o'quvchilari misolida)	498
<i>Babajanova Nilufar Pirnafas qizi</i>	
Axborot texnologiyalari vositasida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari.....	506
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni aralash ta'lim texnologiyalaridan foydalanishga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari va tarkibiy komponentlari	510
<i>Kabirova Zarifa Muqaddamovna</i>	
Maktabgacha ta'limda qoraqalpoq ertaklari orqali bolalar tilini rivojlantirishning kognitiv asoslari	516
<i>Matjanova Gulzada Annabayevna</i>	
Issiq sharoitiga marafonchilar va futbolchilarning fiziologik moslashuvi xususiyatlari	520
<i>Nurbayev Baxtiyor Shirinovich</i>	
Xorijlik talabalarining tinglab tushunishdagi qiyinchiliklarini metakognitiv strategiyalar orqali bartaraf etish ..	524
<i>Odiljonova Nilufarxon Avduvahob qizi</i>	
O'qituvchilarda kasbiy so'nish va psixologik stress holatlarini keltirib chiqaruvchi psixologik-pedagogik omillar	528
<i>Usmonov Salaxdin Alikulovich, Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida texnologik kompetensiyalarni rivojlantirishning amaldagi holati va metodik muammolari	533
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
Talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda raqamli texnologiyalar va ularning imkoniyatlari	538
<i>Xujaniyozova G. S.</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ongllilik darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari (oilaviy muhit misolida)	543
<i>Yakubov Odiljon Tolibjon o'g'li</i>	
Raqamli texnologiyalar davrida o'zbek tilining qo'llanilish istiqbollari	549
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Обучение образованию и употреблению форм числа имён существительных в школьном курсе русского языка	553
<i>Идиева Гульмира Изомовна</i>	
Yosh sportchilarda biokimyoviy ko'rsatkichlarning funksional tayyorgarlikka ta'siri.....	556
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Lingvistik kompetensiya: nazariy asoslari va mazmuni	566
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Jismoniy tarbiya tizimida sport o'yinlarining o'rni ahamiyati	569
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Delinkvent xulq-atvorning psixologik va ijtimoiy omillari, prevensiyasi va intervensiya usullari.....	572
<i>Xolmurotova Shoxista Mirzaliyevna</i>	
Matematika fanini o'qitishda raqamli texnologiyalar va dasturiy ta'minotlarning o'rni	577
<i>Sobirova Dinora Umidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantirish	583
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
O'smirlarning kitobxonlik madaniyatini yuksaltirishda oila-maktab hamkorligining ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari.....	587
<i>Xudoyberdiyeva Marhabo Abduqahhorovna</i>	
Bridging Jadid Reformism and 21 st -Century Pedagogy: The Structural Framework of Abdulla Avloni's Educational Legacy	591
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Yengil atletikada ko'p yillik sport mashg'ulotlarini boshqarishning tashkiliy-metodik asoslari.....	595
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalari talabalari intellektual salohiyatini rivojlantirishda pedagogik artistizmning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish	599
<i>Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi</i>	
Chidamlilik tushunchasi, chidamlilikning turlari, ko'rsatkichlari va uni rivojlantirish metodlari	603
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
X, Y va Z avlodiga mansub ayollarda qadriyatlar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	607
<i>Feruza Abduraxmonova</i>	

Musiqa terminlarini izohli lug'atlarda berishning zamonaviy ilmiy-amaliy asoslari.....	612
Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi	
Ta'lim muhiti, pedagoglar malakasi va o'quv dasturlarini baholash.....	617
Mutalova Dilnoza Abdurashidovna	
The Role of Interactive Technologies in Developing the Cognitive Activities of Future Foreign Language Teachers	621
Shukurov Uktam Bakhodirovich	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilar ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasining empirik xususiyatlari.....	625
Ikmattulayev G'ayrat Zokirovich	
Oliy ta'lim muassasalarining bo'lajak o'qituvchilarini ijtimoiy pedagogik faoliyatga kasbiy metodik tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	632
Ali Tursaotov	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak ijtimoiy ish xodimlarida sanogen refleksiyaning rivojlantirish modeli	636
Ismailov Murodulla Kaxramonovich	
Rang konseptlarini o'qitishga oid xalqaro tadqiqotlar tahlili: ilmiy bo'shliqlar va metodologik istiqbollari	643
Arabova Gulnura Yuzboy qizi	
Sun'iy intellektning inson tafakkur jarayonlariga psixologik ta'siri.....	648
Usmonov Sherzod Axmadjonovich, Raxmonov Sa'natjon Baxtiyorovich	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	651
Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi	
Raqamli kompetensiyalar tizimi va talaba mustaqilligining pedagogik-psixologik ko'rsatkichlari	656
Qahramonova Xumora Qahramonovna	
Oliy ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish mexanizmlari	661
Ochilova Gulnoza Odilovna	
O'zlashtirish psixologiyasining rivojlanish bosqichlari: psixometrik yondashuvdan raqamli ta'lim muhitigacha	665
Mo'minxo'jayeva Zuhra Alimjon qizi	
GeoGebra yordamida ko'pyoqlilarni o'qitish metodikasi.....	672
Pirlepsov Umrbek Baxtiyor o'g'li	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish usullari	675
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
O'zbekistonda nogironligi bo'lgan shaxslarni ijtimoiy integratsiya va tibbiy korreksiyalash istiqbollari.....	678
Jurayeva Mushtariy Muxaydinovna	
Oila hamkorligida koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'limga tayyorlash	684
Atamirzayeva Zebunniso Baxtiyor qizi	
Bulutli texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni	689
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Yuldasheva Gulsanam Odiljon qizi	
O'zbek tilida axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga oid neologizmlarning shakllanishi va qo'llanish xususiyatlari	692
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Ota-onalar va mahalla faollarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy mexanizmlari..	695
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Forming Emotional Intelligence of Primary School Students Through Extracurricular Activities	700
Yusupova Diloromxon	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talaba qizlarining gipodinamiyaga qarshi jismoniy tayyorgarligini oshirishda aerobik fitnes uslubiyati.....	704
Ziyatov Muhammad Namazovich	
Using Innovative Educational Technologies in Organizing Laboratory Classes in Zoology	708
Saidova Dilnavoz Bakturdiyevna	
Konnotativ mohiyatli o'quv materiallarini samarali o'zlashtirish usullari.....	713
Xoshimova Dilnoza Rixsiboyevna	
Boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslari.....	716
Rustamova Zuhro Sanjar qizi	

BOKS MASHG'ULOTLARIDA HARAKAT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Rustamova Zuhro Sanjar qizi

Jismoniy madaniyat yo'nalishi 101-guruh (rus) talabasi
Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

Ilmiy rahbar: Akbarova Dono Rahmatdjonovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Jismoniy tarbiya va sport kafedrasida katta o'qituvchisi,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada boks mashg'ulotlarida sportchilarning harakat ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Unda boks texnikasini o'zlashtirish jarayonida koordinatsiya, tezkorlik, muvozanat, reaksiya tezligi, harakat aniqligi va taktik fikrlash kabi jismoniy hamda psixomotor sifatning o'zaro bog'liqligi yoritiladi. Tadqiqotda harakat ko'nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantirish, mashqlarni didaktik izchillik asosida tashkil etish, individual yondashuv, nazorat va tahlil usullaridan foydalanishning ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, boks mashg'ulotlarida texnik harakatlarni takrorlash, juftlikda ishlash, maxsus tayyorlov mashqlari, pedagogik kuzatuv va musobaqa vaziyatlarini modellashtirish orqali sportchilarning amaliy tayyorgarligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqolada pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak sport mutaxassislarini tayyorlash jarayonida boks mashg'ulotlarining tarbiyaviy, metodik va amaliy ahamiyati asoslanadi.

Kalit so'zlar: boks, harakat ko'nikmalari, pedagogik asoslar, sport mashg'uloti, texnik tayyorgarlik, koordinatsiya, jismoniy tarbiya, metodika.

Abstract: This article analyzes the pedagogical foundations of developing motor skills in boxing training. It highlights the interrelation of physical and psychomotor qualities such as coordination, speed, balance, reaction time, movement accuracy, and tactical thinking in the process of mastering boxing techniques. The study substantiates the importance of gradual motor skill formation, the organization of exercises based on didactic sequence, individual approach, monitoring, and analysis. The article also examines opportunities to improve athletes' practical readiness through repeated performance of technical actions, pair work, special preparatory exercises, pedagogical observation, and modeling of competitive situations. The educational, methodological, and practical significance of boxing training in preparing future sports specialists at pedagogical higher education institutions is also justified.

Key words: boxing, motor skills, pedagogical foundations, sports training, technical preparation, coordination, physical education, methodology.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические основы формирования двигательных навыков на занятиях боксом. Раскрывается взаимосвязь физических и психомоторных качеств, таких как координация, быстрота, равновесие, скорость реакции, точность движений и тактическое мышление, в процессе освоения боксерской техники. В исследовании обосновано значение поэтапного формирования двигательных навыков, организации упражнений на основе дидактической последовательности, индивидуального подхода, контроля и анализа. Также рассматриваются возможности повышения практической подготовленности спортсменов посредством многократного повторения технических действий, работы в парах, специальных подготовительных упражнений, педагогического наблюдения и моделирования соревновательных ситуаций. В статье обосновывается воспитательное, методическое и практическое значение занятий боксом в процессе подготовки будущих спортивных специалистов в педагогических высших учебных заведениях.

Ключевые слова: бокс, двигательные навыки, педагогические основы, спортивная тренировка, техническая подготовка, координация, физическое воспитание, методика.

KIRISH

Boks sport turi sportchidan nafaqat yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlikni, balki aniq, tezkor, muvofiqlashgan va maqsadga yo'naltirilgan harakatlarni bajarish qobiliyatini ham talab etadi. Boks mashg'ulotlarida zarba berish, himoyalani, masofani saqlash, oyoq harakatlari, gavda burilishlari, qarshi hujum va kombinatsion harakatlarni to'g'ri bajarish sportchining texnik mahoratini belgilovchi asosiy omillardan hisoblanadi. Shu sababli harakat ko'nikmalarini shakllantirish jarayoni oddiy takrorlash bilan cheklanib qolmasdan, pedagogik jihatdan asoslangan, bosqichma-bosqich tashkil etilgan va sportchining individual imkoniyatlariga moslashtirilgan tizimli mashg'ulotlarni talab qiladi.

Harakat ko'nikmasi sportchining ongli nazorat ostida o'rgangan texnik harakatlarini asta-sekin avtomatlashgan, barqaror va samarali bajarish darajasiga olib chiqish jarayonidir. Boksda bu jarayon murakkab xarakterga ega, chunki har bir texnik harakat raqibning holati, masofa, vaqt, tezlik, himoya vaziyati va psixologik bosim bilan bevosita bog'liq bo'ladi. Masalan, to'g'ri zarba berish texnikasi faqat qo'l harakati bilan emas, balki oyoq tayanchi, gavda burilishi, nafas olish, nigoh yo'nalishi va zarbadan keyingi himoya holati bilan uyg'unlikda shakllanadi. Demak, boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini rivojlantirish kompleks pedagogik yondashuvni talab etadi.

Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida sport yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun mazkur masala alohida ahamiyatga ega. Chunki bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari, murabbiylar va sport mutaxassislari boks texnikasini nafaqat o'zlari egallashi, balki uni o'rgatish metodikasini ham puxta bilishi zarur. Mashg'ulot jarayonida tushuntirish, ko'rsatib berish, takroriy mashq qildirish, xatolarni aniqlash, individual tuzatish kiritish, yuklamani me'yorglash va natijani baholash kabi pedagogik faoliyat turlari muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida noto'g'ri shakllangan texnik harakatlar keyingi sport mahoratiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Bugungi kunda sport ta'limida harakat ko'nikmalarini shakllantirishga innovatsion yondashuvlar, video tahlil, modellashtirilgan mashg'ulotlar, refleksiv baholash, juftlik va guruhli mashqlar, maxsus koordinatsion topshiriqlar keng qo'llanilmoqda. Bunday vositalar boks mashg'ulotlarining samaradorligini oshirish, sportchilarda texnik barqarorlik, mustaqil fikrlash, tez qaror qabul qilish va o'z harakatlarini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslarini o'rganish sport ta'limi nazariyasi va amaliyoti uchun dolzarb ilmiy-metodik masala hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirish masalasi jismoniy tarbiya nazariyasi, sport pedagogikasi va yakkakurash sport turlarini o'qitish metodikasi bilan bevosita bog'liq holda o'rganiladi. Abdulloyev va Xonkeldiyev jismoniy tarbiya jarayonida harakat malaka va ko'nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantirishda ongli o'zlashtirish, takroriy mashq va didaktik izchillik tamoyillarining ahamiyatini asoslab bergan. Salomov sport mashg'ulotlarida texnik, taktik va jismoniy tayyorgarlikning uzviy bog'liqligini ko'rsatib, mashg'ulot yuklamasini sportchining tayyorgarlik darajasiga moslashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Kerimov sport sohasidagi ilmiy tadqiqot metodlarini yoritib, pedagogik kuzatuv, tahlil va tajriba-sinov usullarining amaliy ahamiyatini ochib beradi.

Tursunov, Umarov, Maxkamjonov hamda Usmonxo'jayevlarning ishlarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish, harakat faoliyatini rivojlantirish va o'rgatish jarayonida individual yondashuv masalalari keng yoritilgan. To'xtaboyev, Ahmedov va Filimonovning tadqiqotlari bevosita boks hamda yakkakurash sport turlarida texnik-taktik tayyorgarlikni takomillashtirishga qaratilgan bo'lib, zarba berish, himoyalani, masofa saqlash va kombinatsion harakatlarni o'rgatish metodikasini asoslaydi.

Platonov, Matveyev, Degtyarev, Bompa va Haff sportchilar tayyorgarligini rejalashtirish, davrlashtirish va harakat sifatlarini tizimli rivojlantirish masalalarini nazariy jihatdan boyitgan. Ushbu adabiyotlar boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini pedagogik asosda shakllantirish uchun muhim ilmiy-metodik manba bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslarini yoritish uchun nazariy, amaliy va tahliliy metodlardan foydalanildi. Avvalo, sport pedagogikasi, jismoniy tarbiya nazariyasi, boks o'qitish metodikasi, harakat faoliyati fiziologiyasi va psixomotor rivojlanishga oid ilmiy-metodik adabiyotlar tahlil qilindi. Ushbu tahlil orqali harakat ko'nikmasi, texnik tayyorgarlik, koordinatsion qobiliyat, mashg'ulot yuklamasi, o'rgatish bosqichlari va pedagogik nazorat kabi tushunchalarning mazmuni aniqlashtirildi. Nazariy tahlil boks mashg'ulotlarida texnik harakatlarni o'rgatish jarayonining didaktik qonuniyatlarini aniqlashga xizmat qildi.

Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv metodi muhim o'rin egalladi. Kuzatuv davomida sportchilarning asosiy jangovar holatni egallashi, oyoq harakatlarini bajarishi, zarba texnikasi, himoya harakatlari, masofani saqlashi, kombinatsion harakatlarni bajarishi va mashq davomida xatolarni tuzatish darajasi e'tiborga olindi. Ayniqsa, boshlang'ich va o'rta tayyorgarlik bosqichidagi sportchilarning texnik harakatlarni o'zlashtirish sur'ati, mashqni takrorlash sifati, murabbiy ko'rsatmalariga munosabati hamda mustaqil bajarish imkoniyatlari tahlil qilindi.

Amaliy metod sifatida maxsus mashqlar majmuasi, juftlikda bajariladigan topshiriqlar, soyada boks qilish, qop bilan ishlash, panjalarga zarba berish, himoya va qarshi hujum elementlarini modellashtirishdan foydalanildi. Mashqlar murakkablik darajasiga ko'ra oddiydan murakkabga, sekin bajarishdan tezkor bajarishga, alohida harakatdan kombinatsion harakatga o'tish tamoyili asosida tashkil etildi. Bu yondashuv sportchilarda harakatlarning aniqligi, ritmi, muvofiqligi va barqarorligini shakllantirish imkonini berdi.

Shuningdek, suhbat, savol-javob va refleksiv tahlil metodlari orqali sportchilarning o'z harakatlarini anglash, xatolarini tushunish va ularni tuzatishga bo'lgan munosabati o'rganildi. Mashg'ulotlardan so'ng bajarilgan texnik harakatlar bo'yicha qisqa pedagogik tahlil o'tkazildi. Unda murabbiy tomonidan har bir sportchining individual xatolari ko'rsatildi, harakatni bajarish mexanizmi izohlandi va keyingi mashg'ulot uchun aniq vazifalar belgilandi. Shu tarzda nazariy tushuntirish, amaliy bajarish, kuzatuv, tahlil va tuzatish metodlari o'zaro uyg'unlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligi, avvalo, mashg'ulotlarning pedagogik izchilligi va texnik harakatlarni o'rgatish bosqichlariga qat'iy rioya etilishiga bog'liq ekanini aniqlandi. Sportchilar zarba berish, himoyalani, oyoq harakatlari, jangovar masofani saqlash va qarshi hujumga o'tish elementlarini yaxshi o'zlashtirishi uchun mashqlar oddiy texnik harakatlardan murakkab kombinatsion topshiriqlarga tomon yo'naltirilganda natija yuqori bo'lishi kuzatildi. Ayniqsa, dastlab harakatning tuzilishini tushuntirish, keyin murabbiy tomonidan namunali ko'rsatish, undan so'ng sekin sur'atda bajarish va bosqichma-bosqich tezlikni oshirish usuli texnik xatolarning kamayishiga xizmat qildi.

Mashg'ulotlarda takroriy mashqlar bilan birga ongli tahlilga asoslangan yondashuv qo'llanilganda sportchilarning harakatlarni mexanik ravishda emas, balki mazmunan tushunib bajarishi kuchaydi. Masalan, to'g'ri zarba berishda faqat qo'l harakati emas, balki oyoq tayanchi, gavda burilishi, yelka harakati, masofa va zarbadan keyingi himoya holati bir butun tizim sifatida tushuntirilganda sportchilarning texnik aniqligi oshdi. Bu holat boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishda ko'rgazmalilik, izohlash, tahlil va amaliy takrorlashning birgalikda qo'llanilishi muhimligini ko'rsatdi.

Kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, juftlikda bajariladigan mashqlar sportchilarning reaksiya tezligi, masofani his qilish, raqib harakatiga moslashish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Qop bilan ishlash zarba kuchi va ritmini shakllantirsa, panjalarga zarba berish mashqlari aniqlik, vaqtni his qilish va koordinatsiyani yaxshilashga yordam berdi. Soya boks mashqlari esa sportchilarning mustaqil harakatlanish, kombinatsiya tuzish va o'z texnik holatini nazorat qilish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Natijalar pedagogik nazoratning muntazam olib borilishi harakat ko'nikmalarining barqarorlashuvida muhim ahamiyatga ega ekanini tasdiqladi. Mashg'ulotdan keyingi qisqa tahlil, individual tavsiyalar, xatolarni aniqlash va keyingi mashg'ulotlarda ularga qayta murojaat qilish sportchilarning o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi. Shuningdek, individual yondashuv qo'llanilganda turli tayyorgarlik darajasidagi sportchilar o'z imkoniyatiga mos sur'atda rivojlanishi kuzatildi. Umuman, boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirish texnik, jismoniy, psixologik va pedagogik omillarning uyg'un ta'siri asosida samarali kechishi aniqlandi.

Boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirish jarayoni sportchining texnik harakatlarni oddiy bajarishidan ularni ongli, barqaror va taktik vaziyatga mos holda qo'llay olish darajasiga olib chiqishni nazarda tutadi. Shu sababli mazkur jarayon faqat jismoniy mashqlar yig'indisi sifatida emas, balki murakkab pedagogik boshqaruv tizimi sifatida qaralishi lozim. Harakat ko'nikmalarining shakllanishida murabbiyning metodik mahorati, mashg'ulot mazmunining izchilligi, sportchining yosh va individual xususiyatlari, tayyorgarlik darajasi hamda psixologik holati bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Boksda har bir texnik harakat real jang sharoitida o'zgaruvchan vaziyatlar bilan bog'liq bo'ladi. Shu bois mashg'ulotlarda faqat standart harakatlarni takrorlash yetarli emas. Sportchi zarbani qachon, qanday masofada, qanday tezlikda va qanday himoya holatidan so'ng bajarishni tushunishi kerak. Masalan, chap to'g'ri zarbani o'rgatishda uning faqat mexanik bajarilishi emas, balki raqibni chalg'itish, masofani aniqlash, hujumni boshlash yoki himoyadan chiqishdagi vazifasi ham tushuntirilishi zarur. Bunday yondashuv harakat ko'nikmasini taktik tafakkur bilan bog'lash imkonini beradi.

Pedagogik nuqtayi nazardan, harakat ko'nikmalarini shakllantirishda uch asosiy bosqich muhim hisoblanadi. Birinchi bosqichda sportchi harakatning mazmuni, tuzilishi va bajarilish tartibini anglaydi. Ikkinchi bosqichda texnik harakatlar takrorlash, tuzatish va mustahkamlash orqali barqarorlashadi. Uchinchi bosqichda esa shakllangan ko'nikmalar murakkab, tezkor va o'zgaruvchan vaziyatlarda qo'llanadi. Agar ushbu bosqichlar buzilsa yoki mashg'ulot jarayonida shoshilinch ravishda murakkablashtirishga yo'l qo'yilsa, sportchida noto'g'ri texnik stereotiplar paydo bo'lishi mumkin.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat shundaki, boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalari faqat murabbiy nazorati ostida emas, balki sportchining o'z-o'zini tahlil qilishi orqali ham rivojlanadi. Mashg'ulotdan keyingi qisqa tahlil, video ko'rish, xatolarni og'zaki izohlash, o'z harakatiga baho berish va keyingi mashg'ulot uchun shaxsiy vazifa belgilash sportchining refleksiv faolligini oshiradi. Bu esa texnik harakatlarning ongli o'zlashtirilishini ta'minlaydi.

Shuningdek, pedagogik oliy ta'lim muassasalarida boks mashg'ulotlarini tashkil etishda talabalar faqat bajaruvchi emas, balki kelajakdagi o'rgatuvchi subyekt sifatida shakllantirilishi lozim. Ular texnik harakatlarni bajarish bilan birga, ularni tushuntirish, xatolarni ko'rish, mashq tanlash, yuklamani moslashtirish va mashg'ulot xavfsizligini ta'minlash ko'nikmalarini ham egallashi kerak. Shu jihatdan boks mashg'ulotlari bo'lajak sport mutaxassislarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim amaliy-pedagogik maydon vazifasini bajaradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirish sportchining texnik, jismoniy, psixologik va taktik tayyorgarligini yagona pedagogik jarayon sifatida rivojlantirishni talab etadi. Tadqiqot mazmunidan ko'rinadiki, boksdagi harakat ko'nikmalari oddiy mexanik takrorlash natijasida emas, balki harakatni tushunish, uni bosqichma-bosqich bajarish, xatolarni tahlil qilish, individual tuzatish kiritish va murakkab vaziyatlarda qo'llash orqali shakllanadi. Shu sababli mashg'ulot jarayoni didaktik izchillik, ko'rgazmalilik, ongli o'zlashtirish, takroriy mashq, individual yondashuv va pedagogik nazorat tamoyillari asosida tashkil etilishi zarur.

Boks texnikasini o'rgatishda zarba berish, himoyalani, oyoq harakatlari, jangovar masofani saqlash, gavda muvozanati, qarshi hujum va kombinatsion harakatlar bir-biridan ajratilgan holda emas, balki o'zaro bog'liq harakatlar tizimi sifatida qaralishi lozim. Chunki real mashg'ulot va musobaqa sharoitida sportchi har bir harakatni vaziyatga mos, tezkor va aniq bajarishga majbur bo'ladi. Bunday tayyorgarlikni shakllantirish uchun mashqlar oddiydan murakkabga, sekin bajarishdan tezkor bajarishga, alohida texnik elementlardan kombinatsion harakatlarga o'tish asosida rejalashtirilishi maqsadga muvofiqdir.

Mashg'ulotlarda soyada boks qilish, qop bilan ishlash, panjalarga zarba berish, juftlik mashqlari, himoya va qarshi hujum elementlarini modellashtirish sportchilarning koordinatsiyasi, reaksiya tezligi, masofani his qilishi, harakat aniqligi va o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, murabbiy tomonidan beriladigan muntazam tahlil, individual tavsiyalar va refleksiv yondashuv sportchining o'z texnik harakatlariga ongli munosabatini kuchaytiradi.

Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida boks mashg'ulotlari bo'lajak sport mutaxassislarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Talabalar boks texnikasini amaliy egallash bilan birga, uni o'rgatish, mashg'ulotni rejalashtirish, xavfsizlikni ta'minlash, xatolarni aniqlash va sportchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish metodikasini ham o'zlashtirishi zarur. Demak, boks mashg'ulotlarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslarini takomillashtirish sport ta'limi sifati, murabbiylik mahorati va sportchilarning texnik tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev, A., & Xonkeldiyev, Sh. X. (2005). Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubi. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
2. Salomov, R. S. (2007). Sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
3. Kerimov, F. A. (2004). Sport sohasidagi ilmiy tadqiqotlar. Toshkent: Zar qalam.
4. Tursunov, U. T., & Umarov, B. B. (2018). Jismoniy tarbiya va sport pedagogikasi. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Raximov, M. M. (2016). Sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari. Toshkent: Ilm ziyo.
6. Maxkamjonov, K. M. (2008). Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi. Toshkent: Iqtisod-moliya.
7. Usmonxo'jayev, T. S., & Xo'jayev, F. (2010). Harakatli o'yinlar va jismoniy tarbiya metodikasi. Toshkent: O'qituvchi.
8. Nurshin, J. M., & Karimov, A. K. (2014). Sport pedagogik mahorati asoslari. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
9. Isroilov, Sh. X. (2019). Sportchilarning texnik tayyorgarligini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
10. Yusupov, A. A. (2020). Jismoniy tarbiya va sportda pedagogik nazorat. Toshkent: Fan va ta'lim.
11. Ergashev, R. R. (2017). Sport mashg'ulotlarida koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirish. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.

12. To'xtaboyev, N. T. (2021). Boks mashg'ulotlarida texnik harakatlarni o'rgatish metodikasi. Toshkent: Sport.
13. Ahmedov, B. A. (2019). Yakkakurash sport turlarida texnik-taktik tayyorgarlikni takomillashtirish. Toshkent: Ilm-fan.
14. Qodirov, A. M. (2022). Jismoniy tarbiya darslarida harakat ko'nikmalarini shakllantirishning metodik asoslari. Toshkent: Pedagogika.
15. Rustamov, S. S. (2018). Sportchilarni tayyorlashda individual yondashuvning pedagogik imkoniyatlari. Samarqand: SamDU nashriyoti.
16. Matveev, L. P. (1991). Teoriya i metodika fizicheskoy kultury. Moskva: Fizkultura i sport.
17. Platonov, V. N. (2015). Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. Kiyev: Olimpiyskaya literatura.
18. Filimonov, V. I. (2000). Boks: Sportivno-tekhnicheskaya i fizicheskaya podgotovka. Moskva: Insan.
19. Degtyarev, I. P. (1979). Boks: Uchebnik dlya institutov fizicheskoy kultury. Moskva: Fizkultura i sport.
20. Bomp, T. O., & Haff, G. G. (2009). Periodization: Theory and methodology of training. Champaign, IL: Human Kinetics.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.